

ТЕМИ ОТ МЕДИИТЕ

14.05.2016 г.

Важни обществено-икономически и политически теми

Investor.bg

✓ **Къде изчезна износът – България бързо губи позициите си извън ЕС**

Продажбите намаляват сериозно в Русия и Сингапур, коментира Десислава Николова от ИПИ

В унисон с най-мрачните прогнози за износа през 2016 година първото тримесечие показва спад на продажбите на външните пазари на България, пише в свой анализ икономистът Десислава Николова от Института за пазарна икономика (ИПИ).

За първите три месеца на годината общият износ на страната е намалял с 1,6%, като основният „виновник“ е представянето на страната на пазарите в трети страни, където износът се свива с 8,8% за периода. Само през март има срив с 23%. В същото време износът за ЕС продължава леко да расте през първото тримесечие (с 2,5%), но този ръст не успява да компенсира свитите продажби на пазарите извън ЕС.

Всъщност данните за началото на 2016 година не са неочаквани и показват продължение на една негативна тенденция, която започна да се вижда от втората половина на 2015 година. Още от юли миналата година износът на България започна да стагнира, като редуваше месеци на близък до нулата растеж с лек спад. Единственото изключение беше декември, когато износът отбеляза растеж от близо 5%, посочва икономистът.

Основната причина за слабото представяне на износа през втората половина на 2015 година бяха продажбите в трети страни, които се свиха с 8,5% през третото тримесечие и с 4,5% - през четвъртото. В челото на най-слабо представилите се трети пазари миналата година се наредиха Русия и Сингапур, които отбелязаха двуцифрен спад на продажбите.

В началото на 2016 година картината е сходна. Продажбите в Русия и Сингапур продължават да намаляват сериозно, лекият спад на износа към Турция се задълбочава, а Китай също се присъединява към групата на свиващите се пазари. Това в никакъв случай не е неочаквано предвид продължаващото забавяне на китайската икономика и очакваното ѝ реструктуриране от износно-ориентиран растеж (и водеща индустрия) към вътрешно търсене (и повече услуги).

Това влияе както на количествата основни промишлени суровини (най-вече метали), които се търсят от Китай, така и на техните цени на международните пазари.

В тази връзка е интересно да се види откъде идва спадът на износа на България към Китай и към трети страни в началото на 2016 година – дали причината е в по-ниските международни цени на основни суровини или пък количествата изнесени стоки спадат заради по-малко продажби? Или пък спадът е комбинация и от двата ефекта – на цените и на физическите обеми?

Оказва се, че цените не са виновни, а в началото на годината България просто е изнасяла по-малки количества към трети страни. Това важи и с пълна сила за китайския пазар, където количествата изнесени мед и медни изделия са с 43% по-малко през януари-март спрямо същия период на 2015 година.

Подробната статистическа система на НСИ за външната търговия показва, че и при други основни износни пера на България се наблюдава спад в продадените количества през първите три месеца на 2016 година. Такива са житото (спад с около 2 пъти спрямо същия период на 2015 година), дървените материали и изделия (също около 2 пъти надолу), неорганичната химия, торовете. Продажбите на мед и медни изделия също се свиват цялостно, а не само на китайския пазар.

По-общата продуктова структура на износа показва, че почти всички продуктови групи бележат спад в износа си към трети страни (в стойностно изражение). Единствените изключения са машините, оборудването и превозните средства, както и

разнообразните готови продукти, чиито износ нараства съответно с 5% и с 42% на годишна база през първото тримесечие. Всички останали групи бележат двуцифрен спад за периода.

„Спадът на износа в началото на годината със сигурност не е добра новина, но не е неочакван“, категорична е Николова.

Шансът на българската икономика да постигне темп на растеж от порядъка на 2,5-3% тази година е вътрешното потребление да успее да компенсира загубите на чуждите пазари. По този начин забавянето на икономическия растеж спрямо 2015 година ще бъде незначително.

Както се вижда от експресната оценка за brutния вътрешен продукт (БВП) през първото тримесечие на 2016 година, икономиката на страната се движи именно по този сценарий.

Въпреки че износет и инвестициите се свиват, вътрешното крайно потребление успява да компенсира техния спад и да нарасне с 2,4%. По този начин БВП на страната се увеличава с 2,9% на годишна база през първото тримесечие (сезонно изгладени данни). Това представлява незначително забавяне на икономиката спрямо ръста от 3% през последното тримесечие на 2015 година.

Продължаващото възстановяване на заетостта в началото на годината най-вероятно ще продължи да подкрепя потреблението и в следващите месеци. В тази посока се очаква да „заработят“ и близките до 0% лихви по депозитите в банките.

По последни данни на БНБ депозитите на домакинствата и нетърговските организации, които обслужват домакинствата към края на март са почти без промяна спрямо декември 2015 година, като отбелязват символичен ръст от 0,5% на тримесечна база. На годишна база те все още са с 6% по-високи от депозитите към края на март 2015 година, но е вероятно този ръст тепърва да се забавя, ако сегашните лихвени нива се задържат.

Като цяло, последните данни за БВП подкрепят очакванията за запазване на един относително добър темп на растеж и през 2016 година въпреки свиването на износа. Ако наблюдаваните тенденции от средата на 2015 година продължат, икономиката вероятно ще се забави съвсем леко през тази година и ще отбележи реален ръст от порядъка на 2,5-2,7%.

✓ КЗК обвини НЕК в злоупотреба с господстващо положение

Според Комисията нарушението засяга продажбите на едро на електроенергия с пиков профил

Комисията за защита на конкуренцията (КЗК) предяви на „Национална електрическа компания“ ЕАД (НЕК) твърдения за злоупотреба с господстващо положение. Компанията нарушава Закона за защита на конкуренцията (ЗЗК), събщи антимонополната комисия.

Според КЗК нарушението засяга пазара на производство и продажба на едро на електрическа енергия с пиков товаров профил на територията на България, което може да предотврати, ограничи или наруши конкуренцията и да засегне интересите на потребителите посредством дискриминиране от страна на НЕК на „ЕВН Трейдинг Саут Йист Юрп“ ЕАД (ЕВН ТСЕЕ) и поставянето му в по-неблагоприятно положение спрямо неговите конкуренти.

В хода на проучването е установено следното: НЕК е производител и търговец на електрическа енергия. Произвежданата електрическа енергия дружеството продава по отделни профили на организирани от него ежемесечни търгове. Тази практика съществува до декември 2014 г.

За 2015 г. НЕК е продало в аванс всичката електрическа енергия с профил „пик“ на избрани от него по неясни, публично неоповестени критерии търговци на електрическа енергия. На направените през октомври 2014 и декември 2014 г. от страна на ЕВН ТСЕЕ запитвания за закупуване на пикова електрическа енергия чрез участие в търгове или чрез пряко договаряне НЕК не е отговорило, като едва през януари 2015 г. е уведомило молителя, че не разполага с достатъчно свободни количества за реализация на свободен пазар.

Междувременно според КЗК НЕК е продало произвежданата от него пикова енергия за 2015 г. на определени търговци по неясни критерии и непрозрачни процедури. Това поведение има за резултат поставянето на тези избрани търговци в по-благоприятно положение спрямо техните конкуренти, доколкото им се предоставя ценово предимство.

Като е отказало на ЕВН ТСЕЕ продажбата на пикова енергия за 2015 г., респективно не е дало възможност на дружеството да участва в търг или процедура на договаряне, НЕК е третирано неравно и е поставило ЕВН ТСЕЕ в по-неблагоприятно положение спрямо неговите конкуренти по смисъла на ЗЗК, заявява Комисията.

Страните в производството имат право на достъп до материалите по преписката. В срок от 30 дни имат право да представят писмени възражения по предявените твърдения. Имат право да бъдат изслушани от КЗК в открито заседание във връзка с предявените твърдения и правомощията, които Комисията възнамерява да упражни, допълва КЗК.

Стандарт

✓ Втората пенсия ще се наследява и от братя

Роднините няма да получат нищо, ако осигуреният е договорил пожизнена издръжка

Натрупаните пари за втора пенсия в частните универсални пенсионни фондове ще може да се наследяват и от братя, сестри и племенници. Това предвиждат предложените от Министерството на финансите промени в Кодекса за социално осигуряване, става ясно от писмен отговор на министър Владислав Горанов на въпрос на депутати от Реформаторския блок. В момента натрупаните пари за втора пенсия може да се наследяват само по права линия - съпруга на починалото осигурено лице, както и неговите деца/внуци или родители/баба и дядо. С промените в КСО в кръга на наследниците се включват и сребрени роднини като братята и сестрите на осигурения. Парите за втора пенсия обаче ще се наследят в няколко случая. Първият е, ако осигуреният почине, преди да е получил право на пенсия. Наследниците ще получат натрупаните пари и ако осигуреният е решил да получава срочна пенсия от частния фонд. Но ако е използвал натрупаните парите във фонда, за да си договори безсрочна пенсия, за наследниците няма да има нищо. Проектът на закон дава и още една възможност. При настъпване на пенсионна възраст човек да може да вкара част от парите си за втора пенсия в общ пул (технически резерви) на самото пенсионно дружество и от там да получава пожизнена пенсия. А останалите пари да запази по личната си сметка, като тази сума ще може да се изтегни наведнъж, да остане за наследниците или да се добави в общия пул на по-късен етап.

24 часа

✓ Експерти: Над 80% от сградите не са защитени от мълнии

Над 80 процента от старите сгради в България не са защитени от мълнии, съобщи Нова тв. За това алармират експерти по мълниезащита, а държавата, оказва се, нито може да опровергае, нито да потвърди техните наблюдения. Причината е, че отговорността за гръмоотводите е поверена на собствениците на сградите, а те често дори не знаят имат ли въобще гръмоотвод.

Последният пример за неспазване на задължителните мерки за безопасност е от Дряново, където този месец мълния изпепели покрива на жилищна кооперация. Хора от цялата страна превеждат пари в дарителската сметка за възстановяване на щетите и пак – трябва още хиляди левове. Живеещите в кооперацията разказват, че са имали гръмоотвод, но той вероятно е бил премахнат при ремонт преди години.

„Масова практика е сградите в България да бъдат без мълниезащита. В нашия бранш говорим за една цифра от порядъка на 65 000 – 70 000 сгради. Такива съоръжения са били монтирани, но когато покривът е протекъл, те са били премахнати, поставена е новата изолация и така сградата е оставена без мълниезащита“, коментира експертът по мълниезащита инж. Христомир Иванов.

В писмен отговор до Нова телевизия от Регионалното министерство уточняват, че отговорността е на собствениците на сградите и на кметовете – да задължават собствениците да вземат мерки. Повсеместен ефект би трябвало да има и след задължителните технически обследвания и паспорти на сградите. Поради всеобщото безпаричие обаче, същото министерство на няколко пъти отлага сроковете – и на практика легитимира бавенето на иначе нужните мерки.

✓ България обеща да издава за 48 часа визи за руснаците

България ще ускори издаването на визите за руснаци през летния туристически сезон, предаде Деловой Петербург, цитира "Фокус".

„Посолството на България в Русия е предприело мерки, за да може руските туристи да получават визи за 48 часа“, съобщи българският министър на туризма Николина Ангелкова. В частност за реализацията на процедурите по бързото оформяне на визи за граждани на Русия българското министерство на туризма е предало на външното министерство на страната 331 хил. лева.

Русия и България са се договорили и по повод чартърните полети в летния сезон. Става дума за периода между втората половина на април до края на октомври. Тази година чартърните полети между страните ще летят без официално съгласуване.

Сега

✓ Масовият строеж на стадиони предизвика европроверка

Сметната палата на ЕС ще одитира харченето на пари по Програмата за развитие на селските райони

Безразборното усвояване на пари чрез строежи на спортни обекти в почти обезлюдени села в цялата страна в периода 2007-2013 г. предизвика проверка на Европейската сметна палата. Одитният орган на ЕС контролира как се харчат европейските пари. Инспекторите сами са посочили кои обекти искат да проверят и в момента инспектират селски стадиони и зали, съобщава Би Ти Ви. Информацията къде точно проверява екипът е конфиденциална.

Както "Сега" писа, строежът на стадиони се превърна в любимия спорт на село през миналата година, когато масово се усвояваха европарите. Със спортни съоръжения се сдобиха обезлюдени села със застаряващо население, както и населени места, които вече си имат стадион. Проверка в данните на фонд "Земеделие" показа, че само през 2013 и началото на 2014 г. са били одобрени 93 проекта за спортни съоръжения, на обща стойност над 335.8 млн. лв. Те са за построяване на нови стадиони и спортни площадки, както и за ремонтване на стари. В нуждата от тях обаче се усъмни дори спортният министър Красен Кралев.

"Направиха се съоръжения в Белоградчик, Ново село, Ружинци, Дреновец, Павликени, Земен... Но с някои малки изключения аз лично се съмнявам от необходимостта им точно в тези населени места", каза преди дни Кралев, за да илюстрира как неефективно се изразходват парите по програмата. Той даде за пример села с по 300-400 души, които имат по-хубави терени от футболните отбори в "А" група. "Спортното съоръжение "Цар Самуил" в Петрич е развалина, а сградният фонд е превърнат в болница за рехабилитация. Навремето заради уникалния климат в Петрич там се подготвяха националните ни отбори, а сега се налага да плащат за лагери в Гърция и Турция", допълни той.

Станаха ясни и първите случаи на усвоени пари, без да има завършени обекти. В Шабла например са похарчени 5.5 млн. лв. за построяването на стадион със съмнителни резултати, показа разследване на Би Ти Ви. Според фирми, работили на обекта, схемата е следната: първият изпълнител взема 4.5 млн. лв., но възлага работата на втора фирма срещу 2.3 млн. лв., а тя на свой ред наема трета фирма за 1 млн. лв. Сега на стадиона няма нито пейки, нито седалки, нито трибуни, нито съблекални, шахтите са пълни с вода, асфалтът на алеите вече е пропаднал, изкуственото езеро е празно, а лодките са акостирали на дъното. Парите от фонд "Земеделие" са изплатени на общината преди три месеца - 3.8 млн. лв. Все още обаче има фирми, които не са получили нищо и техните работници вече за втори път протестирали, като затварят международния път за Румъния.

От държавен фонд "Земеделие" опитаха да омаловажат проверката на Европейската сметна палата. В момента тече регулярният годишен одит, с който всяка година Сертифициращият орган и Европейската сметна палата извършват проверка на разходването на бюджета и спазването на правилата и процедурите на Разплащателната агенция, посочиха вчера от фонда пред "Медиапул".

Проверките на Европейската сметна палата се извършват на базата на извадка от плащанията, заявени за възстановяване. Те са на случаен принцип с цел да се гарантира представителност по отношение на всички видове заявени разходи, които са включени в годишната декларация на разходите, се казва още в отговора. В него е посочено, че одитите на Европейската сметна палата и резултатите от проверките са публични и се публикуват на интернет страниците на институцията. Това става, след като те приключат своята работа.

✓ Ремонти затапват пътищата на север

Ремонти по магистрала "Хемус" и основни пътища ще предизвикват и това лято сериозни задръствания, най-вече към Северна България. Най-големите тапи ще са при виадуктите и тунелите на "Хемус". От тази седмица там вече започна работата по виадукт "Елешница". Затворено е платното за Варна при 15-ти км на автомагистралата. Трафикът преминава двупосочно в обновеното през миналата година платно за София. Участъкът от 2 км ще е затворен около 6 месеца. До края на май ще започнат ремонтите и на тунелите "Витиня" и "Ечемишка". В края на месеца ще тръгне работата и по възстановяването на виадукта при 41-ви км на автомагистралата - между тунелите "Ечемишка" и "Топли дол", където точно

преди празниците бе "открито", че настилка е разрушена, а самото съоръжение - опасно. Предстоят ремонти и на три надлеза между Провадия и Варна, работи се по още няколко участъка между Шумен и Варна.

"Хемус" не е единственото препятствие за шофьорите, поели към Варна. Работи се и при Велико Търново в участък по ул. "Магистрална". По график ремонтът приключва на 1 август, но строителите са поели ангажимент да гонят пусков срок 15 юни. Очаква се и там да има затруднения, защото на пътния възел "слизат" и пътищата от Южна България през Габрово.

Проблеми ще имат и пътуващите от Русе към Варна. Там затворен за ремонт е мостът при с. Писанец. Съоръжението е от 1974 г. и от тогава не е основно обновявано. Обходът за леките коли е по старото трасе през селото, известно с наклона и серпентините си, докато тировете преминават по друго трасе - през с. Червена вода. Работата по моста ще продължи до есента.

Друга "гореща точка" е Аспаруховият мост във Варна. Там първият етап на ремонта трябваше да приключи до края на май, но бе удължен с 15 дни. Вторият етап ще се изпълнява след края на летния сезон.

Сериозни ремонти са предвидени и по направление Видин-Кулата, където трябва да бъде направен и отдавна планираният обход на Димово.

Регионалният министър Лиляна Павлова призова шофьорите за търпение. "Апелирам към всички, които планират пътувания, за търпение, по-бавна скорост и да предвиждат повече време заради ремонтите по "Хемус", заяви тя във Велико Търново.

Монитор

✓ Инспекцията по труда подхваща селските стопанства

Главна инспекция по труда започва масирани проверки в селското стопанство от 1 юни, съобщиха от пресцентъра на ГИТ. Приоритет при проверките ще бъде контролът по спазването на разпоредбите на трудовото законодателство, свързани с наличието на писмен трудов договор при полагането на труд.

Кодексът на труда регламентира различни видове срочни договори, които могат да бъдат използвани от работодателите при сезонните дейности.

Въведеният през 2015 г. едnodневен трудов договор е само един от вариантите за легализиране на трудовите правоотношения в сектора, отбелязват от ГИТ. От Инспекцията припомнят, че този вид договор позволява на наетите да запазят правата си на социално подпомагане и осигуряване. Той облекчава и работодателите, като им спестява немалка част от задълженията при възникването и прекратяването на трудовите правоотношения.

През 2015 г. в селското стопанство са извършени около 2600 проверки, при които са установени почти 10 300 нарушения. В 122 нарушения не са изпълнени изискванията за сключването на трудов договор или в 1.2 на сто от всички. В повечето случаи става въпрос за липса на писмен договор изобщо или за липса регистрацията му в НАП.

За сравнение през 2014 г. проверките в селското стопанство са били 1600, установените нарушения - 7700, а тези, свързани с нерегламентирано полагане на труд - 104, или 1.4 на сто от всички.

✓ Отчетоха 0% инфлация през април

Индексът на потребителските цени за април 2016 г. спрямо март 2016 г. е 100.0%, т.е. месечната инфлация е 0%. Инфлацията от началото на годината (април 2016 г. спрямо декември 2015 г.) е минус 1%, а годишната инфлация за април 2016 г. спрямо април 2015 г. е минус 2.2%, съобщиха от НСИ.

Според методиката на Евростат обаче и през април се отчита дефлация – от 0,2 на сто, а на годишна база намалението на потребителските цени е с 2,5 на сто.

През април 2016 г. спрямо март цените храните са поевтинели с 0,1 на сто, а алкохолни напитки и тютюневи изделия са поскъпнали с 0.5%. Цените на дрехите и обувките са скочили с 4.8%, а комуналните сметки и горивата са ни коствали с 0.7% по-малко в сравнение с март.

При хранителните стоки най-голямо намаление през април бележат цените на краставиците – с над 22%, както на пипера – с 9,6% и на листните зеленчуци – с 8,4 на сто. Поскъпването е най-голямо при доматиите – с 15,1 на сто.

След намалението на цените на парното от 1 април от НСИ отчитат 5% спад на цените на топлоенергията. С малко над 5 на сто намалява и метана.

За бензина вече се регистрира поскъпване, като то е в рамките на 0,5 на сто. Най-високият процент на увеличение при нехранителните стоки е отчетен за обувките – близо 8 на сто за месец. Там поскъпването е с близо 8 на сто.

За най-бедните български домакинства, за които статистиката наблюдава сами 100 жизненонеобходими стоки и услуги също се отчита нулева инфлация през април. От началото на година обаче за тях животът е поскъпнал с 0,4% (НСИ не дава съпоставка с миналия април). Храните за най-нискодоходните домакинства са поевтинели с 0,2%, нехранителните стоки са скочили с 0,5%, а цените на услугите са паднали с 0,1 на сто.